

Tema 3. Deten?ia preventiv?

Autor : Mihaela Leti?ia Morar - Ultima actualizare : 26.11.2022

Conform art 202 alin 1 Cod procedur? penal? consacr? o atare intitu?ie penal?, dispunând c? *m?surile preventive pot fi dispuse dac? exist? probe sau indicii temeinice din care rezult? suspiciunea rezonabil? c? o persoan? a s?vâr?it o infrac?iune ?i dac? sunt necesare în scopul asigur?rii bunei desf??ur?ri a procesului penal, al împiedic?rii sustragerii suspectului ori a inculpatului de la urm?rirea penal? sau de la judecat? ori al prevenirii s?vâr?irii unei alte infrac?iuni.*

M?surile preventive sunt instituite prin art. 202 alin 4:

1. a) *re?inerea;*
2. **b) controlul judiciar;**
3. **c) controlul judiciar pe cau?iune;**
4. **d) arestul la domiciliu;**
5. **e) arestarea preventiv?.**

Astfel, reținerea, arestul la domiciliu ?i arestarea preventiv? sunt m?suri restrictive de libertate.

Meniu

- 3.2. Dispozitii speciale cu privire la minori
- 3.3. Condi?ii speciale de executare a re?inerii ?i arest?rii preventive dispuse fa?? de minori (m?suri privative de libertate)
- 3.4. Verificarea legalit??ii m?surilor preventive
- 3.5. M?suri privative de libertate
- 3.6. M?surile neprivative de libertate sunt

Conform art 202 alin 1 Cod procedur? penal? consacr? o atare intitu?ie penal?, dispunând c? *m?surile preventive pot fi dispuse dac? exist? probe sau indicii temeinice din care rezult? suspiciunea rezonabil? c? o persoan? a s?vâr?it o infrac?iune ?i dac? sunt necesare în scopul asigur?rii bunei desf??ur?ri a procesului penal, al împiedic?rii sustragerii suspectului ori a inculpatului de la urm?rirea penal? sau de la judecat? ori al prevenirii s?vâr?irii unei alte infrac?iuni.*

M?surile preventive sunt instituite prin art. 202 alin 4:

- a) re?inerea;**
- b) controlul judiciar;**
- c) controlul judiciar pe cau?iune;**
- d) arestul la domiciliu;**
- e) arestarea preventiv?.**

Astfel, reținerea, arestul la domiciliu și arestarea preventivă sunt măsuri restrictive de libertate.

3.2. Dispoziții speciale cu privire la minori

Codul de procedură penală în vigoare prevede în art. 243 condiții speciale de aplicare a măsurilor preventive față de minorii care au comis infracțiuni. Măsurile preventive sunt cuprinse în partea generală, titlul V, capitolul I, secțiunea a 8-a (art. 243 și 244), intitulată "Dispoziții speciale privind măsurile preventive aplicate minorilor (indiferent că au vârsta între 14 și 16 ani sau au împlinit 16 ani).

Norma menționată instituie aplicarea excepțională și condiționată a măsurilor preventive privative de libertate de respectarea unei proporționalități între scopul urmărit prin luarea măsurii și efectele pe care privarea de libertate le-ar avea asupra personalității și dezvoltării minorului.^[i]

Conform art. 243 alin. (2) din Codul de procedură penală, la stabilirea duratei pentru care se ia măsura arestării preventive se are în vedere vârsta inculpatului de la data când se dispune asupra luării, prelungirii sau menținerii acestei măsuri.

În temeiul art. 243 alin. (3) din Codul de procedură penală, când s-a dispus reținerea sau arestarea preventivă a unui minor, încunoștințarea prevăzută la art. 210 și 228 se face, în mod obligatoriu, și către reprezentantul legal al acestuia sau, după caz, către persoana în îngrijirea ori supravegherea căreia se află minorul.

Așadar, odată îndeplinită existența condițiilor generale de luare a măsurilor preventive, organului judiciar îi revine sarcina de a aprecia și de a alege cu atenție și responsabilitate măsura preventivă potrivit personalității și dezvoltării psihice a minorului.

Din modul de formulare al art. 243 alin. (2) C. proc. pen. rezultă caracterul excepțional al reținerii și arestării preventive și primatul măsurilor restrictive de libertate. Astfel, recomandabil ar fi să se ia o măsură preventivă mai ușoară (de exemplu, controlul judiciar) și numai dacă se dovedește insuficientă să se dispună o măsură mai severă, privativă de libertate, în vederea conștientizării importanței vieții, activității sociale și consecințelor negative la care se expune minorul în situația în care comite infracțiuni.

Deși regimul sancționator aplicabil infractorului minor trebuie să fie diferit față de cel aplicabil infractorului major - minorul beneficiind de o anumită clemență din partea legiuitorului, care derivă din starea de minoritate, respectiv din discernământul aflat în formare la momentul săvârșirii infracțiunii -, în ceea ce privește însă posibilitatea dispunerii măsurii arestării preventive a inculpatului minor, interesul particular al acestuia trebuie pus în balanță cu interesul general al statului de a-i ocroti pe cetățenii săi, având în vedere că nu este exclus ca un inculpat minor să prezinte un grad de pericol social concret la fel de ridicat ca și un inculpat major care a săvârșit o infracțiune similară și a fost arestat preventiv.^[ii]

Organul de poliție poate dispune doar măsura preventivă a reținerii pe o perioadă de maxim 24 de ore, în acord cu prevederile art 209 Cod procedură penală, restul măsurilor fiind dispuse fie de procuror, fie de judecătorul de drepturi și libertăți, de judecătorul de cameră preliminară sau, după caz, de instanța de judecată, potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală.

3.3. Condiții speciale de executare a reținerii și arestării preventive dispuse față de minori (măsuri privative de libertate)

În temeiul art. 244 Cod procedură penală, *Regimul special de detenție al minorilor, în raport cu particularitățile vârstei, astfel încât măsurile preventive luate față de aceștia să nu prejudicieze dezvoltarea lor fizică, psihică sau morală, va fi stabilit prin legea privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.*

Așadar, Noul Cod de procedură penală conține dispoziții derogatorii în privința minorului supus reținerii și arestării preventive și în ceea ce privește regimul de executare a măsurilor preventive. Și în această etapă – a executării măsurii privative de libertate – se urmărește ca privarea de libertate să genereze un impact cât mai redus asupra dezvoltării fizice, psihice sau morale a minorilor. Pe de o parte, există riscul contaminării penale, în condițiile în care minorul este introdus într-un mediu carceral alături de alte persoane acuzate de comiterea unor infracțiuni; pe de altă parte, minorul – o persoană în formare – manifestă nevoi specifice referitoare la educație, asistență socială și psihologică ș.a.

În acest sens, prin dispozițiile art. 117 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal s-a prevăzut că „(1) Persoanele minore reținute sau arestate preventiv sunt cazate, de regulă, în comun, separat de persoanele adulte. (2) Pe timpul executării arestării preventive, minorului i se acordă asistență psihologică (...), în vederea diminuării efectelor negative ale privării de libertate asupra dezvoltării sale fizice, psihice sau morale. (3) În măsura în care nu se împiedică buna desfășurare a procesului penal, minorului i se asigură posibilitatea menținerii legăturii cu persoanele cu care are relații familiale sau puternice legături afective, prin suplimentarea dreptului la vizite, convorbiri telefonice sau on-line” [\[iii\]](#)

În temeiul art. 244 ind.1 Cod procedură penală minorii vor fi informați cu privire la condițiile speciale de executare a reținerii și arestării preventive dispuse față de minor.

Informarea se face și către părinți sau, după caz, tutore, curator ori persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul.

Dacă părinții sau, după caz, tutorele, curatorul ori persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul nu au putut fi găsiți ori informarea acestora ar afecta interesul superior al minorului sau desfășurarea procesului penal, informarea se va face către un alt adult care este desemnat de minor și acceptat în această calitate de organul judiciar.

Chiar dacă minorul nu desemnează un adult sau adultul nu este desemnat de organul judiciar, informarea se va face către o altă persoană aleasă de organul judiciar, ținând seama de interesul superior al minorului.

3.4. Verificarea legalității măsurilor preventive

Acestea vor fi verificate în cadrul procedurii de cameră preliminară, în acord cu prevederile art. 207 Cod procedură penală

Astfel, când procurorul dispune trimiterea în judecată a inculpatului față de care s-a dispus o măsură preventivă, rechizitoriul, împreună cu dosarul cauzei, se înaintează judecătorului de cameră preliminară de la instanța competentă, cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia.

În termen de 3 zile de la înregistrarea dosarului, judecătorul de cameră preliminară verifică din oficiu legalitatea și temeinicia măsurii preventive, înainte de expirarea duratei acesteia, cu citarea inculpatului.

Când constată că temeiurile care au determinat luarea măsurii se mențin sau există temeiuri noi care justifică o măsură preventivă, judecătorul de cameră preliminară dispune prin încheiere menținerea măsurii preventive față de inculpat.

Când constată că au încetat temeiurile care au determinat luarea sau prelungirea măsurii arestării preventive și nu există temeiuri noi care să o justifice ori în cazul în care au apărut împrejurări noi din care rezultă nelegalitatea măsurii preventive, judecătorul de cameră preliminară dispune prin încheiere revocarea acesteia și punerea în libertate a inculpatului, dacă nu este arestat în altă cauză.

În tot cursul procedurii de cameră preliminară, judecătorul de cameră preliminară, din oficiu, verifică periodic, dar nu mai târziu de 30 de zile, dacă subsistă temeiurile care au determinat luarea măsurii arestării preventive și a măsurii arestului la domiciliu sau dacă au apărut temeiuri noi, care să justifice menținerea acestor măsuri.

Judecătorul de cameră preliminară, în cursul procedurii de cameră preliminară, verifică, din oficiu, periodic, dar nu mai târziu de 60 de zile, dacă subsistă temeiurile care au determinat luarea măsurii controlului judiciar ori a controlului judiciar pe cauză iune sau dacă au apărut temeiuri noi, care să justifice menținerea acestei măsuri.

În continuare, verificarea măsurilor în cursul judecății sunt reglementate de art 208 Cod procedură penală.

Judecătorul de cameră preliminară va înainta dosarul instanței de judecată cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea măsurii preventive.

Instanța de judecată verifică din oficiu dacă subsistă temeiurile care au determinat luarea, prelungirea sau menținerea măsurii preventive, înainte de expirarea duratei acesteia, cu citarea inculpatului.

În tot cursul judecății, până la pronunțarea hotărârii, instanța, din oficiu, prin încheiere, verifică periodic, dar nu mai târziu de 60 de zile, dacă subsistă temeiurile care au determinat menținerea măsurii arestării preventive și a măsurii arestului la domiciliu dispuse față de inculpat sau dacă au apărut temeiuri noi, care să justifice menținerea acestor măsuri.

În tot cursul judecății, până la pronunțarea hotărârii, instanța verifică, prin încheiere, din oficiu, periodic, dar nu mai târziu de 60 de zile, dacă subsistă temeiurile care au determinat luarea măsurii controlului judiciar ori a controlului judiciar pe cauză iune sau dacă au apărut temeiuri noi, care să justifice menținerea acestei măsuri.

3.5. Măsuri privative de libertate

3.5.1 Reținerea

Organul de cercetare penală sau procurorul poate dispune reținerea, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 202, condiții anteexpuse.

Persoanei reținute i se aduc la cunoștință, de îndată, în limba pe care o înțelege, infracțiunea de care este suspectat și motivele reținerii.

Reținerea se poate dispune pentru cel mult 24 de ore. În durata reținerii nu se include timpul strict necesar conducerii suspectului sau inculpatului la sediul organului judiciar, conform legii.

Măsura reținerii poate fi luată numai după audierea suspectului sau inculpatului, în prezența avocatului ales ori numit din oficiu.

Înainte de audiere, organul de cercetare penală ori procurorul este obligat să aducă la cunoștință suspectului sau inculpatului că are dreptul de a fi asistat de un avocat ales ori numit din oficiu și dreptul de a nu face nicio declarație, cu excepția furnizării de informații referitoare la identitatea sa, atrăgându-i atenția că ceea ce declară poate fi folosit împotriva sa.[\[IV\]](#)

3.5.2. Arestarea preventivă

Conform art 223 Cod procedură penală care instituie **condițiile și cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive** – această măsură poate fi luată de către judecătorul de drepturi și libertăți, în cursul urmăririi penale, de către judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau de către instanța de judecată în fața căreia se află cauza, în cursul judecății, numai dacă din probe rezultă suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune și există una dintre următoarele situații:

1. inculpatul a fugit ori s-a ascuns, în scopul de a se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată, ori a făcut pregătiri de orice natură pentru astfel de acte;
2. inculpatul încearcă să influențeze un alt participant la comiterea infracțiunii, un martor ori un expert sau să distrugă, să altereze, să ascundă ori să sustragă mijloace materiale de probă sau să determine o altă persoană să aibă un astfel de comportament;
3. inculpatul exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau încearcă să realizeze o înțelegere frauduloasă cu aceasta;
4. există suspiciunea rezonabilă că, după punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, inculpatul a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune sau pregătește săvârșirea unei noi infracțiuni.

În cursul urmăririi penale, durata arestării preventive a inculpatului nu poate depăși 30 de zile, în afară de cazul când este prelungită în condițiile legii.

Arestarea preventivă a inculpatului poate fi prelungită, în cursul urmăririi penale, dacă temeiurile care au determinat arestarea inițială impun în continuare privarea de libertate a inculpatului sau există temeiuri noi care justifică prelungirea măsurii.[\[V\]](#)

Prelungirea arestării preventive a inculpatului se poate dispune pentru o durată de cel mult 30 de zile. Judecătorul de drepturi și libertăți poate acorda în cursul urmăririi penale și alte prelungiri,

fiecare neputând depăși 30 de zile. Durata totală a arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale nu poate depăși un termen rezonabil și nu poate fi mai mare de 180 de zile.^[vi]

În temeiul art 238 Cod procedură penală, arestarea preventivă a inculpatului poate fi dispusă în procedura de cameră preliminară și în cursul judecării, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanța de judecată în fața căreia se află cauza, din oficiu ori la propunerea motivată a procurorului, pentru o perioadă de cel mult 30 de zile, pentru aceleși temeiuri și în aceleși condiții ca și arestarea preventivă dispusă de către judecătorul de drepturi și libertăți în cursul urmăririi penale.

În cursul judecării, măsura se poate dispune de către instanța de judecată în compunerea prevăzută de lege.

În cursul judecării în primă instanță, durata totală a arestării preventive a inculpatului nu poate depăși un termen rezonabil și nu poate fi mai mare de jumătatea maximului special prevăzută de lege pentru infracțiunea care face obiectul sesizării instanței de judecată. În toate cazurile, durata arestării preventive în primă instanță nu poate depăși 5 ani.^[vii]

3.5.3. Arestul la domiciliu

Conform art 218 Cod procedură penală, arestul la domiciliu se dispune de către judecătorul de drepturi și libertăți, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanța de judecată, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute pentru arestarea preventivă și luarea acestei măsuri este necesară și suficientă pentru realizarea unuia dintre scopurile prevăzute la art. 202 alin. (1).

Aprecierea îndeplinirii condițiilor necesare luării măsurii se face ținându-se seama de gradul de pericol al infracțiunii, de scopul măsurii, de sănătatea, vârsta, situația familială și alte împrejurări privind persoana față de care se ia măsura.

Măsura arestului la domiciliu constă în obligația impusă inculpatului, pe o perioadă determinată, de a nu părăsi imobilul unde locuiește, fără permisiunea organului judiciar care a dispus măsura sau în fața căreia se află cauza și de a se supune unor restricții stabilite de acesta.

Pe durata arestului la domiciliu, inculpatul are următoarele obligații:

a) să se prezinte în fața organului de urmărire penală, a judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată ori de câte ori este chemat;

b) să nu comunice cu persoana vătămată sau membrii de familie ai acesteia, cu alții participanți la comiterea infracțiunii, cu martorii ori experții, precum și cu alte persoane stabilite de organul judiciar.

Judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată poate dispune ca pe durata arestului la domiciliu inculpatul să poarte permanent un dispozitiv electronic de supraveghere și/sau să respecte una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la art. 215 alin. (2) lit. d)-k)^[viii].

În cuprinsul încheierii prin care se dispune măsura sunt prevăzute în mod expres obligațiile pe care inculpatul trebuie să le respecte și i se atrage atenția că, în caz de încălcare cu rea-credință a măsurii sau a obligațiilor care îi revin, măsura arestului la domiciliu poate fi înlocuită cu măsura arestării preventive.^[ix]

În cursul urmăririi penale, arestul la domiciliu poate fi luat pe o durată de cel mult 30 de zile.

Arestul la domiciliu poate fi prelungit în cursul urmării penale, numai în caz de necesitate, dacă se mențin temeiurile care au determinat luarea măsurii sau au apărut temeiuri noi, fiecare prelungire neputând să depășească 30 de zile.

În procedura de cameră preliminară și în cursul judecării, măsura arestului la domiciliu poate fi dispusă pe o perioadă de cel mult 30 de zile.

3.6. Măsurile neprivative de libertate sunt

3.6.1 Controlul judiciar

Conform art 211 Cod procedură penală, în cursul urmării penale, procurorul poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat, dacă această măsură preventivă este necesară pentru realizarea scopului prevăzut la art. 202 alin. (1).

Judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanța de judecată, în cursul judecării, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de Codul de procedură penală.

În temeiul art 215 Cod procedură penală, în cuprinsul actului prin care se dispune luarea măsurii controlului judiciar sunt prevăzute în mod expres obligațiile pe care inculpatul trebuie să le respecte pe durata acestuia și se atrage atenția că, în caz de încălcare cu rea-credință a obligațiilor care îi revin, măsura controlului judiciar se poate înlocui cu măsura arestului la domiciliu sau măsura arestării preventive.

În cazul în care, pe durata măsurii controlului judiciar, inculpatul încalcă, cu rea-credință, obligațiile care îi revin sau există suspiciunea rezonabilă că a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune pentru care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, la cererea procurorului ori din oficiu, poate dispune înlocuirea acestei măsuri cu măsura arestului la domiciliu sau a arestării preventive, în condițiile prevăzute de lege.

În cursul urmării penale, procurorul poate dispune, din oficiu sau la cererea motivată a inculpatului, prin ordonanță, impunerea unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial, dacă apar motive temeinice care justifică aceasta, după ascultarea inculpatului. Împotriva ordonanței procurorului, inculpatul poate face plângere la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța care i-ar reveni competența să judece cauza în fond,

Aceleși dispoziții se aplică în mod corespunzător și în procedura de cameră preliminară sau în cursul judecării, când judecătorul de camera preliminară ori instanța de judecată dispune, prin încheiere, la cererea motivată a procurorului sau a inculpatului ori din oficiu, după ascultarea inculpatului.

În cursul urmării penale, măsura controlului judiciar se poate dispune de către procuror sau de către judecătorul de drepturi și libertăți pe o durată de cel mult 60 de zile.

Controlul judiciar poate fi prelungit de către procuror, prin ordonanță, dacă se mențin temeiurile care au determinat luarea măsurii sau au apărut temeiuri noi care să justifice prelungirea acestuia, fiecare prelungire neputând să depășească 60 de zile.

Judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanța, în cursul judecării, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat pe o durată ce nu poate depăși 60 de zile.

În cursul judecării în primă instanță, durata totală a controlului judiciar nu poate depăși un termen rezonabil și, în toate cazurile, nu poate depăși 5 ani de la momentul trimiterii în judecată. [\[x\]](#)

3.6.2. Controlul judiciar pe cauțiune

Conform art 216 Cod procedură penală, în cursul urmăririi penale, procurorul poate dispune luarea măsurii controlului judiciar pe cauțiune față de inculpat, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute pentru arestare, luarea acestei măsuri este suficientă pentru realizarea scopului prevăzut la art. 202 alin. (1), iar inculpatul depune o cauțiune a cărei valoare este stabilită de către organul judiciar.

Judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanța de judecată, în cursul judecării, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar pe cauțiune față de inculpat.

Lecturi suplimentare

[\[i\]](#) Dispozițiile art. 202 alin 3 C. proc. pen. se constituie ca o premisă generală și indispensabilă pentru dispunerea măsurilor preventive: Orice măsură preventivă trebuie să fie proporțională cu gravitatea acuzației aduse persoanei față de care este luat și necesară pentru realizarea scopului urmărit prin dispunerea acesteia.

[\[ii\]](#) Voicu Ionel PUSCASU; Cristinel GHIGHECI Codul de procedura penală adnotat. Vol. I. Partea generală din 01-dec-2019, Ed. Universul Juridic, pag 302

[\[iii\]](#) Nicolae VOLONCIU Nicolae;colectiv, Noul Cod de Procedura Penală comentat din 15-iun-2015, Ed. Hamangiu, pag 336.

[\[iv\]](#) Art. 209 Cod procedură penală

[\[v\]](#) Art 233 Cod procedură penală

[\[vi\]](#) Art 236 Cod procedură penală

[\[vii\]](#) Art 239 Cod procedură penală

[\[viii\]](#) d) să nu revină în locuința familiei, să nu se apropie de persoana vătămată sau de membrii familiei acesteia, de alți participanți la comiterea infracțiunii, de martori ori experți sau de alte persoane anume desemnate de organul judiciar și să nu comunice cu acestea direct sau indirect, pe nicio cale;

e) să nu exercite profesia, meseria sau să nu desfășoare activitatea în exercitarea creia a săvârșit fapta;

f) să comunice periodic informații relevante despre mijloacele sale de existență;

g) să se supună unor măsuri de control, îngrijire sau tratament medical, în special în scopul dezintoxicării;

h) să nu participe la manifestări sportive sau culturale ori la alte adunări publice;

i) s? nu conduc? vehicule anume stabilite de organul judiciar;

j) s? nu de?in?, s? nu foloseasc? ?i s? nu poarte arme;

k) s? nu emit? cecuri.

Art 219 Cod procedur? penal?

Art 215 ind 1 Cod procedur? civil?